

Інтелектуальна батьківщина Гоголя

Ювілей Гоголевого вища спонукав науковців до обміну думками про роль Ніжинської вищої школи в історії й сучасності. Викладачі й аспіранти з України, Білорусі, Польщі, Грузії й Німеччини приїхали в стародавнє місто на Міжнародну наукову конференцію аби засвідчити повагу до освітніх і культурних здобутків одного з найдавніших навчальних закладів.

Високий тон заходу на пленарному засіданні задав його модератор – доктор філологічних наук, професор Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя, заслужений діяч науки й техніки України **Григорій Самойленко**. В лаконічній доповіді «Ніжинська вища школа – відомий центр освіти, науки й культури» він довів непроминальність прогресивної традиції освіти, виховання й культури в нашому виші. У поступові кризь віки і події незмінно виявляло себе духовне обличчя Гімназії вищих наук: вона несла в народ знання, твердо вірячи в їх гуманістичне начало і велику перетворювальну силу; була центром становлення духовної та історичної свідомості народу і виховання національної еліти. Неперервним був ланцюг носіїв такої традиції.

У Ніжинському навчальному закладі були сформовані філологічна та історична школи, біля витоків якої стояли академіки М. О. Лавровський, П. В. Нікітін, М. М. Сперанський, члени-кореспонденти, професори А. С. Будилович, Р. Ф. Брандт, Г. Е. Зенгер, Г. А. Ільїнський, В. В. Качановський, І. І. Іванов, К. Ф. Радченко, П. О. Заболотський та інші. Сьогодні на семи факультетах викладають 29 професорів і 181 доцент. Всі 28 кафедр колективно й індивідуально працюють над розробкою наукової тематики. На 1 вересня 2015 року в аспірантурі університету навчається за державним замовленням і на умовах контракту 53 аспіранти: 38 з відривом від виробництва і 15 на заочній формі навчання. В докторантурі інших ВНЗ та наукових установ перебуває 5 науковців. З січня по серпень 2015 року відбулися захисти 5 кандидатських дисертацій. 2014 року опублікована 721 наукова стаття та повідомлення, в тому числі 92 в зарубіжних збірниках та журналах. Видані 2 підручники для вищої та середньої шкіл, 9 монографій, 79 навчальних посібників, з яких 20 з грифом МОН України. А також

18 методичних розробок, 38 періодичних видань та наукових збірників, 9 патентів. З початку 2015 року опубліковано 10 навчальних посібників, 5 періодичних видань і наукових збірників, 2 патенти на корисні моделі.

Доктор філології, професор, академік АН ВШ України, член-кореспондент ВУАН у Нью-Йорку, президент Німецько-українського наукового

об'єднання в Мюнхені **Даріана Блохін** звернулася до постаті найвідомішого нашого випускника Миколи Гоголя, в житті і творчості якого Ніжин став інтелектуальною батьківщиною. Вона дослідила причини його українського національного самогубства, які призвели до морального роздвоєння. Серед них були і неправильне домашнє виховання в умовах змосковщеного середовища, й ідеологія російської імперії, яка забороняла українське слово, і непослідовний власний характер. Хоча, працюючи в німецьких архівах, Гоголь записувався українцем. Місце його перебування німці по-

значили меморіальною дошкою.

Гоголезнавчу тематику розширив доктор філологічних наук, професор Національного університету «Кієво-Могилянська академія» **Юрій Джулай**. В авторських фрагментах описів мандрівок П. І. Чичикова він знайшов спостереження прочитані Миколою Гоголем у щоденниках і атласах академічних експедицій та мандрівок XVIII-XIX століть Е. Додвелла, В. П. Орлова-Давидова, К. П. Брюллова, П. С. Палласа.

30 науковців із Сум, Києва, Харкова, Кривого Рогу, Телаві, Бердянська, Чернігова, Одеси й Ніжина обмінювалися своїми розвідками на секційному засіданні «Сучасні проблеми вивчення спадщини Миколи Гоголя». Ще чотири секції розглядали Ніжинську вищу школу в контексті розвитку історичної науки, внесок наших випускників у галузі науки й культури, творчі зв'язки та наукові здобутки Гоголевого вища, наукові напрямки досліджень учених Ніжинської філологічної школи: досягнення й перспективи їх подальшого вивчення.

На фото: Даріана Блохін дарує книги бібліотеці нашого вища

ЖИТТЯ ЯК ЕПОХА

Лазаренко Олександр. Спогади про Ніжин. 100 років тому. /Упор. М. П. Шкурко. – Ніжин. Видавець П. П. Лисенко М.М., 2015. – 152 с.

«Мій батько, Олександр Миколайович Лазаренко, почесний громадянин м. Ніжин, народився 8 березня 1897 р. за н.ст. і прожив 100 років до 17 березня 1997 р. Велика родина Лазаренків жила в будинку № 12 (тепер 10) на Мільйонній вулиці (за радянської влади К. Маркса, тепер Овдівська)».

Так починає свої спогади Каміла Олександрівна Лазаренко. Життя її батька знакове не тільки великим проміжком часу. Цей чоловік реалізував його не стільки для власної вигоди, як для користі наступних поколінь. І тому може бути для нас усіх моральним зразком. На це наголошує в передмові видання упорядник Микола Шкурко. Я ж після прочитання 146 сторінок невеличкою за форматом книжки вирішила взяти за критерій її оцінки думку ніжинського історика Сергія Зозулі. «В історії є періоди, – стверджує він, – які асоціюються з певними іменами, що ставали знаковими на певному просторі. Не важливо – це історія всієї держави чи невеличкого містечка. В даному випадку значимість персони або цілої родини не завжди залежить від масштабу простору їх діяльності, – більш значущими є наслідки цієї діяльності, а точніше – їх співмірність до простору».

Олександр Лазаренко, описуючи рідне місто з часів свого дитинства, не вивичує власну персону. Його більше цікавить історія його родини, побутові подробиці, які наочно демонструють нам великі цивілізаційні вигоди, що відбулися в Ніжині за століття. Але розумний читач помітить і те, що вони не удосконалили людину морально.

«За рівнем побуту в дореволюційний час громаду нашого міста можна було поділити на майнові категорії, умовно – стани, – згадує Лазаренко. – Я відношу нашу сім'ю до середнього стану, тому що купецтво жило в достатку, доки процвітала торгівля. Коли захворів батько, і мама спробувала вести торгівлю, через півтора року настало банкрутство. Але за життя батька достаток родини був таким, що всі п'ять сестер отримали середню освіту в гімназії, а одна вчилася на Вищих жіночих курсах в Одесі. Через конкуренцію прибуток від торгівлі був невеликим навіть у благополучні часи, і тому мої сестри після закінчення гімназії йшли працювати сіль-

ськими вчительками, отримуючи 20 карбованців щомісячно і квартиру з опаленням і освітленням.

Банкрутство купців пояснювалося тим, що старі батьки переставали самі вести справи, а їхні діти, отримавши вищу освіту, торгівлю не цікавилися. Це й призводило до того, що прикачки наживалися і самі ставали купцями. А сини купців поповнювали стан різночинців. До середньої категорії суспільства відносилися також учителі, юристи, студенти, інструктори, акцизні чиновники, медперсонал. З цих людей, зазвичай, формувалися молоді сім'ї. Дві з моїх сестер вийшли заміж за вчителів, дві – за юристів.

«Вершками» Ніжинської громади вважалися поміщики, в яких біля Ніжина були помістя, а в місті будинки, де жила частина сім'ї. Тому що діти вчилися в гімназії й інституті. Крім рядових поміщиків були ще й родовиті дворяни, які колись займали великі державні пости. Зовнішнім показником їх високого становища була наявність власного виїзду. Деякі мали, навіть, парні екіпажі.

Тільки 1913 року в Ніжині почав з'являтися автомобільний транспорт. Це була триколісна циклонета з відкритим кузовом і двоциліндровим двигуном земського агронома Гамбургера. Він вивчив молодого чоловіка з села Вертіївка і випустив циклонету на біржу. Багато хотіли покататися на новому транспорті, і циклонета стала популярною. Ніжинські ділки вирішили з нею конкурувати.

Загальний інтерес у місті викликав приїзд у Ніжин інженера шляхів сполучення Мельникова. 1910 року почали будувати залізницю через Ніжин на Чернігів і Петербург. Начальник будівництва Мельников орендував двоповерховий будинок мануфактурного купця Соколова, в якому при радянській владі був пологовий будинок. На першому поверсі розмістили контору будівництва, а на другому – квартиру. Інженер мав виїзний екіпаж і пару верхових коней. Життя і стиль роботи Мельникова змусили багатьох гімназистів задуматися над своїми знаннями для конкурсу в технічні виші. Ставка інженера була такою високою (близько 500 карбованців щомісячно), щоб він багато чого міг собі дозволити, не втягуючи себе в хабарництво».

ПОСТАТІ

Я вибрала ці цитати зі «Спогадів про Ніжин» не випадково. Їх автор ще в підлітковому віці жорстко спланував своє подальше життя. 1916 року, витримавши конкурс, вступив на механічне відділення Київського політехнічного інституту. Через півроку був мобілізований на фронт Першої світової війни. В армії застав Лютневу революцію 1917 року. Туди приїздили численні агітатори, які викладали програми своїх партій, обіцяючи пролетаріату свободу, землю, заводи, інші блага. «Мій невеликий життєвий досвід малював в уяві образ пролетарів у вигляді ніжинських ремісників – чоботарів, бондарів, бляхарів, які весь тиждень працювали у своїх майстернях, а в неділю везли товар на базар. Опісля більшість із них рушала в шинок. Отже, гасло «Пролетарі всіх країн, єднайтеся!» мене не приваблювало», – резюмував Олександр Лазаренко вже в солідному віці.

Його студентське життя виявилося важким. Жив на 15 карбованців на місяць. Харчувався в їдальні за рахунок Товариства допомоги нужденним студентам. Мусив підробляти слюсарем та інструктором ручної праці в педагогічному технікумі. Через туберкульоз залишив заняття і виїхав у село на видужання. Мріяв дожити до закінчення інституту і ще встигнути трохи попрацювати.

Життєві спостереження нашого земляка – інженера, науковця й викладача, є дуже актуальними й сьогодні. «Спостерегаючи події тої доби, я робив не кращі висновки, – сказав він в інтерв'ю Наталії Крутенко, яке доповнює спогади. – Найзгубнішим наслідком соціалізму стало те, що сформувався цілий прошарок людей, справою життя яких стала політика. З часом ці кар'єристи й склали привілейований клас колишнього СРСР. Разом із тим науковий та творчий потенціал кваліфікованих спеціалістів не стимулювався, поступово втрачено поняття професійної честі.

Моїм кумиром був Генрі Форд, конструктор автомобілів й організатор першого у світі масового виробництва автомобілів і тракторів. Ще гімназистом я прочитав його книгу «Моє життя та мої досягнення». Імпонувала і його політична позиція: Форд був пацифістом і за свої кошти відправив у Європу корабель миру для припинення світової війни.

Все це призвело до того, що я на все життя залишився політично безграмотним. Мріяв лише стати кваліфікованим інженером. З усіх гасел більшовиків я сприймав лише одне – «індустріалізація країни».

1924 року Олександр Лазаренко захистив диплом на тему «Проект мостобудівельного цеху». 1920 року, відступаючи з Києва, білополяки висадили в повітря Ланцюговий міст. Обговорювалися варіанти його реконструкції. Більше прихильників отримав Є. О. Патон, який запропонував зводити міст ферменним способом. Проект реалізовувало багато київських підприємств, у тому числі й «Ленінська кузня». Саме сюди отримав призначення Лазаренко і підключився до роботи.

1925 року по мосту відкрили рух, і інженер Лазаренко перейшов працювати на завод «Більшовик», заснований чехами в 80-х роках XIX століття. В чеських майстрів він вчився сумлінному ставленню до роботи. А ще перекваліфікувався на спеціаліста з елеваторобудівництва.

«З початку першої світової війни в Росії майже десять років не було регулярного випуску інженерів. Тому авторитет вони мали надзвичайно високий, – згадує Олександр Лазаренко. – Мені, молодому спеціалісту, платили 240 карбованців! Але ж і вимоги чималі. Я одночасно був і проєктантом елеваторів, і виконробом при їх зведенні, і постачальником, і бухгалтером. Ще й сам набирив бригади робітників, агітуючи місцевих кустарів. Перший мій лінійний елеватор зведено в станиці Відрода кубанська (його спалили фашисти). Останній – в Люлинцях Вінницької області, який і досі експлуатується.

Але мріяв я все ж таки про автомобілебудування. Почалася перша п'ятирічка. Оголошено будівництво Харківського тракторного та Горьківського автомобільного заводів. Останній зводився за ліцензією Генрі Форда. В Києві створили контору «Транстехпром», яка проєктувала та монтувала внутрішньозаводське обладнання. Я став його провідним конструктором. Пізніше працював безпосередньо в Горькому, монтуючи це обладнання. Переклав надіслану Фордом інструкцію з управління автомобілем (до цього я вже мав дві особисті книги, присвячені експлуатації та ремонту тракторів).

Як член клубу «Автодор» я мав змогу 1929 року виплатити 1850 карбованців у фонд будівництва заводу, за що отримав автозобов'язання. За ним через чотири роки, коли завод було пущено, видавали автомобілі. Мій ГАЗ-А був першим у Києві легковим автомобілем вітчизняного виробництва».

«Батькові спостереження над подовженням термінів експлуатації тракторних й автомобільних двигунів сприяли подальшим науковим дослідженням та експериментам з колоїдальним графітом як додатком до мастил, що використовуються у

двигунах внутрішнього згорання, – доповнює спомини Каміла Лазаренко. – За цей винахід він отримав авторське свідоцтво. За рахунок первинної обкатки моторів на препаратах колоїдального графіту набагато скорочувався час обкатки двигуна на стенді. Результати досліджень лягли в основу кандидатської дисертації й знайшли відображення в статтях і книзі.

Напередодні війни батько відвіз дисертацію в Москву на рецензування професору Єфремову. Захист мав відбутися восени 1941 року в Московській сільськогосподарській академії імені К.А.Тімірязєва. Війна зруйнувала всі наші плани. На щастя, татова дисертація вціліла. Її зберіг професор Єфремов, який дуже швидко під-

готував відгук опонента. Захист відбувся 26 грудня 1945 року в Москві».

17 січня 1948 року на засіданні вченої ради Київського політехнічного інституту Олександр Лазаренко успішно захистив докторську дисертацію на тему «Защитные покрытия, повышающие качества поверхности поршневой группы двигателя». Але недоброчливіці повідомили у ВАК про його духовно-купецьке походження. Дисертацію не пропустили. Ображений учений залишив рідний КПІ і перейшов працювати в Київський науково-дослідний інститут автомобільного транспорту аж до виходу на пенсію.

У 60 років Олександр Лазаренко ви-

рушив у круїз навколо Європи. Цілий день перебував на заводі «Рено» в Парижі, про що завжди мріяв. 1962 року, витримавши конкурс на посаду доцента кафедри «Виробництво і ремонт автомобілів», почав викладати в Київському автодорожньому інституті і завершив роботу у вісімдесятилітньому віці.

1964 року автор «Спогадів» вдруге побував за кордоном – у Чехословаччині й Угорщині. Він зацікавився можливістю використання подвійних автобусів «Ікарус» в умовах київського рельєфу. Побував на заводі, в технічному бюро, ознайомився з експлуатаційними характеристиками цих велетнів і переконався в доцільності їх придбання для Києва. Свої міркування він виклав міністрові автотранспорту. Невдовзі держава уклала контракт на їх закупівлю.

Як бачимо, життєві обставини не сприяли творчим намірам нашого земляка, але всупереч їм він уперто реалізовував свої здібності. Бо жив за висловом свого знаменитого внучатого племінника Сергія Корольова не просто, а захоплено. І це подовжило його літа, незважаючи на слабке здоров'я. А ще – колекціонування. В музеї «Ніжинська поштова станція» вам покажуть експонати, подаровані Олександром Лазаренком, які органічно вписалися в експозицію. Це вже було пенсійне хобі, пов'язане з дорогами і транспортом.

Спогади датовані 1992 роком. Одна з копій машинописного тексту зберігалася у фондах Ніжинського краєзнавчого музею імені Івана Спаського. 2007 року вони надихнули групу ніжинських ентузіастів на видання альбому «Ніжин на порозі XX століття». Ідею колекціонера Олександра Мацегорова підтримали завідувачі відділами музею Лілія Руденко й Ольга Пономар, підприємець Марина Соловей, доречний дизайн і макет створив Валерій Кузьменко. Вони використали частину текстів і присвятили альбом 110-й річниці від дня народження О. М. Лазаренка.

На відміну від першого видання друге доповнене розповіддю Каміла Лазаренко, листом Ігоря Качуровського, дядько якого Віктор Сакович вчився разом із автором «Спогадів», інтерв'ю, записаним Наталією Крутенко. Краєзнавців та істориків зацікавить науковий коментар Павла Михеда та Олени Костенко. У зносках вони вказують на джерела, де можна докладніше прочитати про церковні та інші споруди, а також відомі ніжинські постаті й події згадувані Олександром Лазаренком.

Надія ОНИЩЕНКО

Наш «Водограй» в Естонії

З Ларисою Житник ми знайомі 16 років – з часу заснування нашого Центру і українського земляцтва «Водограй» в естонському місті «Сілламає». Пригадую наші перші обміни інформацією, методичною літературою ще на паперових носіях. А вперше ми побачилися в серпні цього року в Національному музеї літератури України на відкритті виставки «Україні з любов'ю». Українці з Естонії звітували про свою діяльність перед Товариством зв'язків з українцями за межами України «Україна-Світ», Міністерством культури України, Українською Всесвітньою Координаційною Радою.

16 років тому тут відкрили українську недільну школу, 2002 року – організували ансамбль української пісні «Водограй» та ансамбль «Рушничок». 2004 року створили осередок Співки Української молоді, 2009 – осередок українського реєстрового козацтва Естонії. Земляцтво проводить міжнародні освітні конференції, семінари з питань освіти українців Естонії, бере участь у різноманітних фестивалях, переймається збереженням і популяризацією української культури у світі.

«Ви даєте нам сили, щоб жити, творити і шукати щось нове, – відзначила пані Лариса, презентуючи вистав-

Лариса Житник у прямому ефірі Експрессо ТВ

ку. – Я дякую Ігореві Давиденку, який перший приїхав навчати наших дітей української мови. Дякую Аллі Кендзері, керівнику секретаріату Товариства «Україна-Світ», колишньому послу Миколі Макаревичу, який нас підтримував і здружив з Броварами».

Непросто бути українцями в містечку, де серед 16 тисяч населення пе-

реважають російськомовні. Естонців проживає менше, а 30 українців підтримують позитивний імідж України, нашої Революції гідності.

15 років дружать «Україна-Світ» і «Водограй», відзначила Алла Кендзера. У подарованій однією з українок квартирі відкрили недільну школу. Її філії діють в Тарту, в інших містах. Збираються у вихідні дні, плетуть гердани, розмальовують писанки. На київській виставці ми побачили фотографії майстринь Анни Вили, Любові Лукиної, Лідії Житник, Тамари Паскаренко. Це фотопортрети ще однієї творчої українки Світлани Сташкевич. Один із стендів представляє дитячі малюнки в техніці батіка. Цьому навчила молода київська мисткиня Марія Ковалевська.

Багато спільного побачив у долях України й Естонії голова Товариства «Україна-Світ» Іван Драч. Як викрали Надію Савченко, так само викрали естонського капітана й судили в московській імперії. Їй наша незалежність – кісткою в горлі. Але руйнація Радянського Союзу сприяла народженню українських земляцтв у колишніх республіках.

Глобальний світ відкриває нам

усе більші можливості для знайомства з різними країнами, для усвідомлення себе його самобутньою частиною. Нині все більше цінується власна ідентичність, культурна розмаїтість. Таку думку висловила директор музею Галина Сорока.

– Завдяки цій виставці ми бачимо, що українці Естонії, які зробили великий внесок у досягнення своєї держави, водночас зберегли велику любов до України, своє коріння, – продовжила вона. – Це та ниточка, яка єднає нас і створює вікно в країну європейського соціального й культурного рівня.

Учасників виставки привітали кінорежисер Валентин Сперкач, ведучий Майдану письменник Володимир Гонський, заслужений діяч мистецтв України Микола Сікора. Відкриття транслювали редакція Радіо Свободи та Експрессо ТВ.

(Вл. інф.)

Гостей вітає Іван Драч

Листи до Надії з Канади

Світова Федерація Українських Жіночих Організацій долучається до постійної підтримки України і постійно закликає членів Федерації в багатьох країнах світу до організації та активної участі в різних заходах підтримки. В цей час ми звертаємо увагу на підтримку нашої Батьківщини та беремо участь в усіх закликах і проектах.

1 березня 2015 року відбулася всесвітня акція підтримки «FreeSavchenko». 8 березня 2015 року ми долучилися до заклику провести одноденне голодування в солідарність з Надією Савченко та пожертвувати кошти, заощаджені в цей день у фонд «Захист Патріотів». В результаті цієї акції збрали понад 5000 доларів на потреби військових та поранених у результаті бойових дій на сході України.

Дякуємо усім, хто відгукнувся на наш заклик, представникам СФУЖО та складовим організаціям у країнах свого осідку, які до-

лучилися до акції підтримки Надії Савченко.

У квітні 2015 започатковано акцію «Листи дітей – Надії», де ми закликаємо дітей, школярів та молодь написати листа Надії Савченко до слідчого ізолятора та висловити свою підтримку. 26 квітня відбувся добродійний бенкет за участю Віри Савченко, сестри незаконно ув'язненої Надії Савченко. Голова СФУЖО Оріся Сушко представила збірки листів до Надії Савченко зі словами підтримки та зворушливі малюнки від наймолодших школярів Торонто та околиць. Віра Савченко вкотре наголосила, наскільки важлива наша підтримка для ув'язненої Надії і просила продовжувати писати та заохочувати інших писати Надії до СІЗО.

У квітні-травні 2015 року започаткована петиція до Президента Ради з Прав Людини ООН в Женеві посприяти якнайшвидшому звільненню Надії Савченко.

Текст петиції можна знайти на вебсторінці СФУЖО. Важливо своїм підписом виявити підтримку нашого заклику до Ради з Прав Людини при ООН та збільшувати тиск на цю установу у справі Савченко. Закликаємо вас піти на сторінку www.change.org і підписати цю петицію якнайшвидше, та поширити її у ваших контактах.

Представники СФУЖО до ООН продовжують працювати для підтримки України. Під час 59-ої сесії до Нью-Йорка прибули численні гості, зокрема жінки з України, які ділилися гіркими враженнями про події на Сході, та обставини, у яких опинилися жінки та діти.

У зв'язку із переїздом канцелярії СФУЖО в інше приміщення з 1-го червня 2015 р. повідомляємо нашу нову адресу:

World Federation of Ukrainian Women's Organizations (WFUWO)
145 Evans Ave, Unit # 206, Toronto, ON M8Z 5X8 Canada

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Це моя і твоя війна...

Наше слово б'є краще молота.
Я і ти – це велика сила.
Я і ти – це і є Україна.

Анастасія Дмитрук

Напевно, зараз не залишилося байдужих людей до трагічних подій на сході України. Проте, хтось просто читає та переглядає новини, а хтось ціною власного життя виборює мир у нашій державі. І цим героїчним людям дуже потрібна допомога, як фінансова так і моральна. Важливу підтримку для бійців АТО стала сила віршованого слова Анастасії Дмитрук – гості Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. На думку декана філологічного факультету Олександра Забарного, який разом з Євгеном Луняком організував зустріч із юною поетесою, вона була душею Майдану й тепер продовжує підтримувати наших воїнів на сході країни.

Розлилася в крові війна.

Нам вітання прислав диктатор.

Ми на згадку його зла

жовто-синій піднімем прапор!

(«Україна моя у вогні...»)

Анастасія народилася в Ніжині, а з дванадцяти років живе в Києві. Закінчила Київський політехнічний інститут, отримавши кваліфікацію спеціаліста з інформаційної безпеки, проте душа зробила вибір на користь літературної творчості. Найвідоміший її вірш «Ніколи ми не будемо братами». Саме він поклав початок циклу громадянської лірики поетеси та викликав чимало відгуків та погроз із боку багатьох росіян. А литовські музиканти створили музичну композицію на ці рядки.

2014 року вийшла збірка Анастасії Дмитрук «Верните нам наше небо». Це майже 50 творів інтимної та патріотичної лірики. Авторка продекламувала кілька віршів із цієї збірки на зустрічі, і присутні змогли відчутися всю ширість та проникливість її поезії.

Патріотична лірика, така потрібна нині, лірика правди – основна в творчості талановитої поетеси сьогодні. Багато віршів – це чийсь життєвий історії, які вразили її. Присутні в залі воїни АТО висловили вдячність Анастасії за небайдужість, за те, що пропустила через

свою душу пережити ними на війні. Їм важливо знати, що є заради кого і заради чого боронити Україну, і Анастасія не з тих людей, які просто можуть «Клац кнопку и нет войны...», як сказано у вірші професора й учасника військових подій на сході Євгена Луняка.

Хочеться побажати нам усім миру, і щоб молода душа нашої талановитої гості співала від кохання й озивалася новими віршованими рядками, а не плакала від війни.

Європа у валізі

Восьмий рік поспіль Фонд Конрада Аденауера, Інститут Євро-Атлантичного співробітництва, Європейська Академія Берліна та польський Фонд Роберта Шумана реалізують в Україні міжнародний німецько-польсько-український проект «Європа у валізі». Вже вдруге Ніжинський університет імені Миколи Гоголя приймав експертів даного проекту.

Студенти могли поспілкуватися з **Оксаною Чебан, Сергієм Хальтером, Агнешкою Новаковською, Бартошем Теславські, Ксенією Чоні, Романом Рибаківим, Катериною Білоцерковець**. Ці молоді люди отримали вищу освіту в навчальних закладах на батьківщині. А також вивчали міжнародні відносини,

міжнародну економіку в європейських вишах; учасники багатьох міжнародних проектів.

«Європа у валізі» націлює на поживлення в українських регіонах дискусії стосовно Європи і підвищення обізнаності громадян України щодо європейських цінностей та української європерспективи, а також з метою інформування української молоді про наявні освітні та культурні програми в Європі. Окрім України проект реалізується і в інших країнах східного партнерства: Молдові, Білорусі, Грузії... Експерти проекту детально розповіли ніжинським студентам про навчальні можливості та програми університетського обміну, європейську неформальну освіту та проекти для молоді, EVS волонтерство, участь молоді в політичному й соціальному житті, навчали правильно складати резюме.

Співробітництво в галузі освіти важливе для ЄС та України. Українські виші, студенти та науковці брали активну участь у різних освітніх програмах Євросоюзу – Еразмус Мундус, Еразмус+, Темпус, Жан Моне.

Спілкування виявилось настільки цікавим та корисним для студентства, що після зустрічі продовжилося за межами аудиторії. А для зацікавленої молоді гості залишили перелік освітніх порталів, де детальніше можна ознайомитися з грантами та програмами:

<http://www.daad.org.ua>

http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.htm

<http://unistudy.org.ua> та ін.

Олена ОВДІЄНКО

Сердечно вітаємо

українців Мінського громадського об'єднання «Заповіт» з 25-річчям заснування

Український гетьман, автор нашої першої Конституції, уродженець Білорусі Пилип Орлик і випускник Ніжинського юридичного ліцею, діяч національного білоруського відродження Францішек Богушевич об'єднують наші спільні зусилля задля збереження рідної мови – української й білоруської, без якої не може бути ні народу, ні держави.

Видатні постаті спонукають нас до наукових розвідок, масових заходів, позначення меморіальних місць. Пам'ятаємо промовисті виступи під час наукових конференцій у Гоголевому вищій голови «Заповіту», заслуженого працівника культури України Галини Калужної. Вчитуємося в газетні рядки «Українця в Білорусі» про активну діяльність об'єднання. Зігріваємося споминами про перебування й участь у концертах з нагоди 335-річчя від дня народження Пилипа Орлика у с. Косута і сподіваємося на подальший економічний і культурний розвій України й Білорусі.

українську спільку в Грузії з десятилітнім ювілеєм

Наші держави здавна поєднують видатні постаті, які творили українську і грузинську культури. Це Давид Гурамішвілі, Леся Українка, Костянтин Марджанішвілі, Акакій Церетелі. Українська й грузинська літератури збагачували одна одну.

Сьогодні Ніжинський двоохсотдесятилітній виш активно співпрацює з Телавським державним університетом імені Якова Гогебашвілі. Відбуваються наукові обміни, видаються спільні збірники наукових праць.

Обидва народи об'єднують традиції притаманні православному християнам: гостинність, доброзичливість, милосердя.

Радіємо тому, що ваша «Єдність» гідно представляє етнічну Україну на далеких теренах. Бажаємо миру і процвітання обом державам і надіємося на подальшу творчу співпрацю.

Ректорат, викладацько-студентський колектив і Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя

СИМВОЛ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Сандармох – урочище всеукраїнської скорботи: так було, так є, чи так буде?

Починаючи з 1997 року, українці Карелії та велика українська делегація приїжджали в це святе та страшне місце Карелії. 5 серпня 2005 року відбулося офіційне відкриття величного пам'ятника — Козацького Хреста «Убієнним сином України», збудованого Карельським Республіканським Товариством української культури «Калина» на пожертви людей багатьох країн світу. Тоді приїхала велика українська делегація, понад 40 осіб. Був Генеральний Консул України пан Микола Рудько, зібрався весь актив нашого товариства. Напередодні ми в Петрозаводську презентували книгу «Убієнним сином України. Сандармох». Саме тоді ми були впевнені, що так буде завжди, буде взаємопорозуміння, будуть щорічні зустрічі, будемо передавати пам'ять про невинно страчених наших славних українців молоді, дітям, будемо щорік молитись та плакати біля Хреста... Так все й було до минулого року.

На жаль, торік 5 серпня, на день вшанування жертв сталінського терору, до Сандармоху нас, українців, приїхало тільки шестеро...

Цей рік ювілейний. Протягом 10

років стоїть у далекій холодній Карелії Козацький Хрест, не тільки в пам'ять про страчених, він є символом вільної, незалежної України. Я це сприймаю саме так, так сприймають це й інші українці.

Задовго до серпня в мене боліла душа, щеміло серце, бо розуміла, що з певних політичних обставин не буде офіційної української делегації, знала, що наша «Калина» жалобний захід у Сандармосі планує провести в жовтні і, за сімейними обставинами, не буде присутня голова товариства Світлана Руквишишнікова. Життя є життя, й інколи обставини вищі за нас.

З тим змиритися я не могла, хоч інколи було відчуття безсилля й розпачу. А потім я подумала: невже збудувати пам'ятник було легше, ніж зібрати людей у цей скорботний, у цей пам'ятний день? Добре розуміла, що не буду мати ні фінансової, ні жодної іншої підтримки від влади... Та я не могла собі уявити, що ми не зберемось, належно не вшануємо пам'ять страчених українців, не згадаємо добрим словом людей, причетних до спорудження Пам'ятника, не подякуємо їм!

Мені доля дарувала високу честь та високу відповідальність організувати та в подальшому керувати спорудженням Пам'ятника від ідеї до повного завершення. Велику підтримку ми мали від Василя Овсієнка. Він був не тільки нашим ідейним керівником, він провів величезну роботу серед українців Канади, Америки, які в подальшому нам допомогли фінансово. Низький уклін, найщиріша подяка пану Веніаміну Трохименку (США), хай спочиває в мирі і покійна пані Надія Світлична, низький уклін українцям Канади, українцям Америки, мешканцям Карелії, українцям Воркути – вони внесли свої кошти, які й дали можливість в дуже короткий термін закінчити будівництво Пам'ятника (менше, ніж за рік!!!).

Ми вдячні світлій пам'яті пану Євгену Сверстюку за знайомство та подальшу роботу з авторами-скульпторами Миколою Малишком та Назаром Біликом. Ми вдячні Медвежегорській адміністрації і особисто панам Олександрю Карпенку та Євгену Михайлову, Сергію Колтирину. Я високо ціную допомогу мого заступника (в ті часи) пана

Олега Місілюка, ми вдячні **Юрію Дмитрієву** і всім тим, хто був поруч з нами того 2004 року... Дай Боже тим, хто живий, довгих щасливих років, а тим, хто відійшли у вічність – світлу пам'ять...

Повертаюсь до сьогоднішніх подій. Отже, не маючи ніякої фінансової підтримки, розраховуючи тільки на власні кошти, від себе особисто написала в соціальній мережі звернення, і, звичайно, небайдужі люди відгукнулись... Було багато листів, далеко не всі могли прийти, та все ж наш український гурт мав гідний вигляд. Я вдячна, що відгукнувся та приїхав один з керівників українців Москви **Валерій Семененко**, приїхали мої подруги, представники Товариства політ'язнів та репресованих м. Київ пані **Наталія Столяренко** та **Наталія Ласько**, на запрошення **Олександра Петренка** приїхав голова Воронежського Товариства української культури «Перевесло» **Олексій Кривцов**. Дякую пану **Олександр Петренку**, що надав фінансову допомогу для прийому гостей.

На жалобних заходах були присутні представники нашої славної «Калини», був і голова НКА українців Петрозаводська пан **Андрій Литвин**, він був з прапором України. Також прапор України мав і Валерій Семененко... Своїх гостей ми приймали вдома, гарно поспілкувались, повечеряли, а раненько виїхали до Сандармоху.

Як завжди, пройшли Хресною ходою до Соловецького каменя. Вперше цього року не було загального мітингу біля Соловецького каменя. Шкода, бо саме там мені дуже хотілося подякувати уряду Карелії за те, що протягом стількох років він підтримує тих, хто вважає

для себе святим обов'язком не забувати страшні сталінські репресії. Привітати відомого дослідника **Юрія Дмитрієва** з високою урядовою нагородою Польщі «Золотим Хрестом», ще раз подякувати йому за його героїчну працю з увіковічнення пам'яті страчених на теренах Карелії. Ми поклали біля каменя вінок в пам'ять усіх страчених, що мали нещастя знайти останній притулок у цьому урочищі, й пішли до свого Хреста.

Зупинились біля дубового Хреста, який 1997 року привезла та поставила перша українська делегація на чолі

рипси (українці Казахстану) – зачитав **Андрій Литвин**. Щиро зі сльозами на очах виступили **Наталія Столяренко**, **Інна Іоффе**. До нас підходили люди, слухали, сумували разом із нами, співчували нам. **Наталія Ласько** привезла земельки з України, посипала біля Хреста та гірко заплакала. А потім ми заспівали марш січових стрільців...

На поминальному обіді ще раз прочитали українську поминальну молитву та згадали усіх невинно убієнних дочок та синів нашої славної України.

Закінчився наш жалобний захід, того ж вечора я провела своїх гостей до Києва та Москви... Що ж залишилось, які головні почуття?

Перше: чудово, що ми зібрались, чудово, що люди пам'ятають, приїздять, моляться за душі страчених.

Друге: мене непокоїть те, що все менше на цю пам'ятну дату приїздять людей, ще менше серед них молоді. Як нас не стане – хто пом'яне?

Третє: страшно, що влада нібито і не забороняє ці заходи, але й не дуже підтримує. Це стосується як Росії, так і України. Можна, звичайно, все зрозуміти, все пояснити політичними обставинами:

важко приїхати, відсутність фінансів. А просто написати лист співчуття — хіба важко? Багато це потребує коштів? Чому за будь-яких труднощів та обставин завжди приїжджає Генконсул Польщі?

Та це так, питання риторичне. Тим більше, що я все це організувала як приватна особа. Тому ще раз низенько вклоняюсь тим, хто відгукнувся, хто приїхав, хто був поруч зі мною в цей назавжди пам'ятний день.

Лариса СКРИПНИКОВА, почесний голова КРГТ «Калина», двічі Кавалер Ордена Княгині Ольги

Вшанування пам'яті полеглих від сталінських репресій

з **Іваном Драчем**. Поміняли рушник, поклали квіти, я поставила горщик з чорнобривцями, які вирощую кожного року з українського насіння, потім перейшли до Козацького Хреста. З нами не було священика, пан **Андрій Литвин** прочитав молитви, ми запалили свічки та поіменно пом'янули усіх знаних на сьогодні страчених українців. Зачитали вітання, що надійшли на мою адресу від організацій та окремих осіб. Особливо зворушливо сприйняли лист від ректора Національного університету «Львівська Політехніка» пана **Юрія Бобало** (зачитав **Олег Місілюк**) та від **Михайла Па-**

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво
№ 352-24ПР, серія ЧГ,
від 6 березня 2007 року
Р/р 31258301208946 НДУ ім. М.Гоголя
02125668 код ГУДКСУ у Чернігівській обл.
м. Чернігів МФО 853592
(благодійний внесок на розвиток Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:
Бойко О.Д., докт. політ. наук, проф.,
Мельничук О.В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Астаф'єв О.Г., докт. філол. наук, проф.,
Михед П.В., докт. філол. наук, проф.,
Онищенко Н.П., чл. Нац. спілки журн. України,
Самойленко Г.В., докт. філол. наук, проф.,
Макет та верстка – Іваницька О.І.

Адреса редакції:
Центр гуманітарної співпраці
з українською діаспорою, кімната 210
вул. Крапив'янского, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
ndu_diaspora@mail.ru
<http://ndu.edu.ua/index.php/tseutr-gumanitarnoji-spvpratsi-z-ukrajinskoyu-diasporoyu/vidannya-ukrajinskij-dim>